

УДК 001.895:371.315

ДО ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ПРОЕКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ»

Н.П. Матулевська, Л.В. Гречаниченко, О.Д. Гречаниченко
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

У статті розглядається впровадження проектної технології в навчальний процес вищої школи на прикладі викладання дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням», аналізується можливість поєднання інноваційного методу з усталеними формами навчання.

Метод проектів був відомий ще у 20-ті роки ХХ століття у США. Спершу його називали «методом проблем» і розвивався він у межах гуманістичного напрямку у філософії та освіті, в педагогічних поглядах та експериментальній роботі Джона Дьюї. На основі концепції прагматизму американського педагога Дж. Дьюї (1859-1952) його послідовник Вільям Кілпатрік розробив «проектну систему навчання», або метод проектів. Учні включалися безпосередньо у практичну діяльність, через яку вони мали опанувати теоретичні знання, необхідні для вирішення конкретного завдання.

Сьогодні «метод проектів», у вигляді проектної технології навчання, пройшовши випробування часом, набув нової актуальності для закладів освіти як України, так і інших країн, де він тривалий час був витиснутий із педагогічної практики, оскільки метод проектів має і слабку сторону – за надмірної захопленості прагматичною спрямованістю навчання може бути знижений загальний теоретичний рівень освіти.

Однак останнім часом, у зв'язку зі становленням парадигми особистісно орієнтованої освіти, метод проектів переживає друге народження як ефективне доповнення до інших педагогічних технологій, що сприяють становленню особистості – суб'єкта діяльності та соціальних стосунків.

Метод проектів створює умови, за яких студент може самостійно здобути знання чи застосувати придбані раніше, причому замість дій за зразком в основному виступають пошукові й дослідницькі дії. Основний акцент робиться на творчий розвиток особистості.

Застосування проектної технології дозволяє реалізувати в навчальному процесі такі загальнодидактичні принципи, як науковість, наочність, індивідуальність, системність, добровільна участь та вільний вибір, інтелектуальний розвиток, продуктивність, керованість, цілісність, завершеність.

В. Кілпатріком виділено декілька типів навчальних проектів, серед яких найбільш прийнятними для вищої школи ми вважаємо:

- проект розв'язання проблеми (науково-дослідницький проект) – розв'язання фізико-математичних, технічних, історичних, мовних проблем, що, як правило, поєднується з дискусійними формами роботи.

- проект-вправа (проекти навчання і тренування)) для оволодіння певними навичками.

- ігровий проект – круглий стіл, дискусія, конференція, свято.

Виходячи із завдання вищої школи щодо формування високопрофесійного фахівця, найперспективнішими видами проектної діяльності, з огляду на її потенціальні психолого-педагогічні можливості, є колективні міжпредметні науково-пошукові проекти, що не тільки систематизують знання, а й забезпечують максимальне їх наближення до реальних потреб життя, творчої самореалізації і конструктивної соціалізації особистості студентів.

Застосування проектної технології передбачає такі етапи роботи над проектом (Г.А. Русских, Ю.В. Момот, І.І. Зайцева):

1.Мотивація проектної діяльності студентів.

2.Уведення учнів у тематичне поле проекту, формування груп, планування роботи.

3.Збір інформації з проблематики проекту, пошук шляхів розв'язання проблеми.

4.Структурування інформації, аналіз ефективності обраного способу вирішення проблеми проекту.

5.Виконання запланованих кроків з реалізації проекту, практичних дій.

6.Оформлення результатів проекту, підготовка до презентації.

7.Аналіз досягнутих результатів, експертиза продукту проекту.

8.Коригування результатів роботи над проектом.

9.Презентація, оцінка та аналіз проекту.

Роль викладача в організації проектної діяльності полягає у наданні допомоги щодо постановки завдань, висування пропозицій та ідей, в коригуванні плану дій та одержаних результатів.

Міжпредметні науково-пошукові навчальні проекти заохочують студентів до використання таких методів вирішення проблеми, як мозковий штурм, рольова гра, евристичний і проблемний пошук, дискусія, командна праця, підтримують інтелектуальну діяльність студентів у когнітивній, афективній і психомоторній сферах на всіх рівнях – знання, розуміння, застосування, аналізу, синтезу. Дозволяють вчитися на власному досвіді й досвіді інших у конкретній справі, а не вдавати навчальну діяльність.

Нова програма з української мови за професійним спрямуванням передбачає опанування дисципліни протягом трьох семестрів. Це дає можливість кожному із студентів взяти участь у створенні та презентації науково-пошукового проекту з мовних проблем. Цей проект може бути різних типів: проект розв'язання проблеми, проект-вправа, ігровий проект; може носити кооперативний або змагальний (конкурсний) характер; бути за складом учасників проектної діяльності індивідуальним чи колективним.

Ми пропонуємо приклад навчального проекту «Стилї мовлення сучасної української мови».

Ключове питання: Що є причиною існування і функціонування різних стилів мови?

Тематичні питання:

1. Скільки стилів мови існує і де вони використовуються?
2. У чому полягають мовні особливості наукового і офіційно-ділового стилів?
3. Чи створюються зараз нові стилі?

Основним змістом проекту є практичне застосування знань про стильове та жанрове різноманіття української мови. Проект передбачає закріплення понять: стиль, стильова норма, стильові характеристики, мовні кліше тощо. Виконуючи цей проект, студенти досліджують характерні риси кожного стилю на прикладах текстів різної стильової спрямованості, у різних комунікативних мовленнєвих ситуаціях, об'єднаних спільною темою. Наприклад, тема: «Навчально-виробнича практика студентів». Комунікативні ситуації:

1. Лекція з теми практики.
2. Розмова з керівником практики.
3. Обговорення проходження практики зі студентами групи.
4. Оформлення звіту з практики.
5. Написання статті про проходження практики в газету «Донецький політехнік».
6. Участь у телевізійній програмі «ВУЗ-TV» (передбачаються ролі інтерв'юера і учасників програми), присвяченій проблемам практики і працевлаштування студентів.

Для реалізації проекту студенти залучають як знання з української мови, так і фахові, професійні знання. Результати дослідження студенти подають за допомогою доповідей, виступів, публікацій, рольових ігор, мультимедійних презентацій.

Очікуваними результатами проектної діяльності є належний рівень сформованості знань про особливості стилів української мови, навички правильного відбору необхідної інформації, її аналізу, порівнювання та класифікації, а також вміння планувати роботу, добирати ілюстративний матеріал, переконливо подавати здійснений проект, робити висновки.

Як бачимо, проектна технологія навчання несе у собі невичерпний потенціал у забезпеченні варіативної складової навчального плану.

На нашу думку, цінність проектної технології полягає в тому, що вона, через діяльнісний підхід, допомагає особистості у становленні її як активного соціокультурного діяча, виступає інтегруючим фактором (поєднуючи особистий досвід діяльності, «університетське знання», досвід спілкування тощо) на шляху входження студента до загального соціокультурного середовища. Це дає можливість побудувати власну освітню траєкторію, яка відображає сучасні вподобання та можливості молодих людей і спрямована на перспективу: до майбутньої професії, до формування ключових компетенцій, до саморозвитку особистості, до неперервної освіти.

Проектність – один із вимірів рівня культури народу, «уміння проектувати у великому і малому, вибрати найбільш оптимальні, у той же час конкурентоздатні варіанти розвитку». На перший план виступає

випереджаючий розвиток самої людини, формування творчої особистості, яка проектує й організує своє життя.

Проектне навчання – корисна альтернатива лекційній системі, але воно аж ніяк не повинно витіснити її і ставати певною панацеєю. Фахівці з країн, які мають великий досвід у цій справі, вважають, що проектне навчання варто використовувати як доповнення до інших видів прямого чи непрямого навчання, як засіб прискорення росту і в особистісному вимірі, і в академічному.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. История педагогики и образования: От зарождения воспитания в первобытном обществе до конца XX в. / Под ред. А.И. Пискунова.- М., 2001.
2. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учебное пособие / Е.С. Полат, М.Ю. Бухаркина, М.В. Моисеева, А.Е. Петров; под ред. Е.С. Полат. – М.: Издательский центр «Академия», 1999.
3. Биятенко-Колоскова С.Е., Дядиченко О.В. Русская версия международной программы e-mail тандем. Изучение иностранных языков через Интернет // Материалы всероссийской конференции «Интернет. Общество. Личность». – СПб., 2000. – <http://iol.spb.osi.ru>
4. Побоква О.А., Демченко А.А. Новые технологи в обучении языку: проектная работа // Новые возможности общения: достижения лингвистики, технологии и методики преподавания языков. – Иркутск, 2003.
5. Рускова Д. Использование проектного метода при обучении русскому языку с целью соединения учебы с практикой и повышения мотивации учащихся // Русское слово в мировой культуре. Материалы X конгресса МАПРЯЛ. Направление IV. Методика преподавания русского языка: традиции и перспективы. – СПб., 2003.